

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

НЕДЈЕЉНИ ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

БРОЈ 23.

НА ЧЕТНИЊУ, У ПОНЕЂЕЉНИК 17. ЈУНА (29. ЛИПЧА) 1874.

ГОДИНА II. (IV.)

ГЛАС ЦРНОГОРЦА излази један пут недељом. Стаје за ЦРНУ ГОРУ и АУСТРО-УГАРСКУ год. 6; по год. 3; четврт год. 1. 50. к. За СРБИЈУ год. 7; по г. 3. 50.; четврт г. 1. 75. к. За све друге земље год. 8. по год. 4; четврт год. 2. За остале плаћа се за ред 5 новчана. Предмета и све изручене имају се администрацији, а доноси уредништво на Четиње.

15. Ј У Н И.

Још која годинца, па ће се завршити и пети вијек, од како је на ови дан пропала на Косову самосталност српске велике државе и она сав, од како је своју слободу заједно српски народ погубио под странијем душманским владама.

Облик Јевропе, у којој и ми живимо, мијењао се од то доба често и јако, само је родство нашег народа остало постојано.

Њека народи, растројени и расцјепани, сложени су се и ујединили су се, само је наш народ остао још и растројен и поцјепан.

Претешко осјећање, које у таквој положају притискује народ наш, мора још с несносијом тежином пасти на њега у мислима чемеријем, које га обузимају на овај дан, на Видоудан.

И то је са свијем природно. Пет вијекова и за живот би доста била, за робовање су сувше.

Појету би и та околност могла одушевити, јер би казао: Моћни дух народа српскога несладни је, он је као у добру, тако и у невољи велик, безпријерно је сносио и подио несправљено глечење и мучеништво за пуних пет вијекова.

У неколико је то и истина. Наша тужна прошлост од пет вијекова пуна је величанственијех слава јунаштва и пожртвована народнога. Али то све може нам оставити само — не ни сјајну прошлост него прошлост са узвишенијем дјелима, која дивљење у свијету изазивају, но сјајну будућности мало приносе, а још нивје или ништа, кад ову неба задобили.

Озбиљнога родољуба друге мисли обузимају. Њега истина кријене успомене Милоша и Марка и њиховијех по дјелу потоњак, али он увиђа и то, да српски народ, и ако се одржао до измак петог вијека, може на измак истога и пропасти, т. ј. може изгубити из догледа своју личну слободу и самосталност, коју тражи у најбанкој будућности.

Питање: шта нам треба данас родити? провлада и заузима све његове мисли, живе по себи, још оживљеније успоменом давањем а дана.

Често се спојавије осведочена истина, да прошлост и искуство пружају најбољи насок за будућност.

Донета и ми изазвијемо доста наука у њима.

Ма смо пропали са неслоге, која је од српци Душанове подгрзала српску државу, јер и подјелење њено на области, у чему је права клица пропасти, само је плод неслоге.

Ми смо трпјали толико вјековно ропство опет са неслоге и ми не истаско учинити крај томе ропству до данас ђ опет једино са неслоге. Из тога истичала је друга погрешка наша, што смо се заносили неспрестано мишљу, да „политско“ и „дипломатско“ имамо по нама можемо задобити оно, што смо слашћу нашом на један пут изгубили, и што само снагом нашом једино повратити можемо. У томе погрешном схватању нашег наше смо чезнули за снапшатијом у бијеломе свијету, него за прибављањем сопствене снаге. Превидјали смо да стране снаге, на и срдне, које има се пријатељске показиваху, једино то чиниаху из свога сопственог интереса и нуде своје, а не непосредно за нашу циљ. И за то смо бивали

милодушни вјесто одваски, трљиви вјесто усталиччи.

Пространа је прошлост и велико је искуство наше, од куда можемо црпјети увјерења о томе.

Но већ је и крајње вријеме сада, да досадњеску противни пут преузвемо. Видили смо, осјетили смо са ужаснијем боловима, шта нам је домијела неслога, трљене са жртвима без цијели, залудно уздање у друга, недостојно непоуздање у себе.

Увиђени смо данас једино, да утврдимо слогу међу њима сакрјема, па онда с нашом браћом по крви, вјери и мици, слогу и савез са Румунијом, Грчком и Бугарском. Говоримо ово слободно, и учинио ово јавно и отворено. Било би једно, а не неополитично, кад би другичје чинили. „Велике силе“ знају добро, да је само у томе наш спас, и да ми морамо то учинити, ако хоћемо да опстанемо, а ако не учинио то, оне ће се само чудити и радоваће се потајно, јер ће ни за њихове навјере то добро доћи.

Таква слога и савез наш ипробудље у нама потпуно самопоуздање, и учинити ће изливнијем и сачување нас од свакојег страног наслона, који би пао, тек би се наљ озбиљно паслонили. Сви скупа, на смо једна снага, у којој би не само Турска видјела свој свршетак, него коју би Јевропа с поштовањем у великом дјеству гледала, снага, која не може не доспјети до цијели своје, не кажемо супрот, него са струјом догађаја у Јевропи.

Не у заносу, који обузима Србима свакојег на данашњи дан, него у озбиљно размишљању казујемо данас ове наше мисли, са жељом једино, да руководеље судбине народне угледамо час прије на овоже путу, који ваца никакве странпугице и једино води сигурној будућности, — слободи истока, слободи и самосталности његовијех народа.

О Р У М У Н И Ј И.

Румунија има у ријешењу великога источнога питања заједничку улогу са српским народом, због чега је нужно и међусобно познавање наше снаге. Измијено ћеко дике угоудити њинијем читавицама, ако им саопштити неке билешке о војничком, финансијском, просветном стању и спољшњем одношењу Румуније. Узмимо их из занимљивог путописа Д. Борђевића, који је као лекар био у врати кнеза Милана на путу у Цариград и Букарешт.

1. Војска. —

„Румунска убојна снага састављена је из ова четири елемената:

1. Стајања војска са резервом.
2. Територијална војска са својом резервом.
3. Милитије.
4. Народна гарда у варошима и мјесе („ополченци“) по сеоским општинама.

Стајајој војски врховни је старешина кнез који влада (јер Румуни излажу још пуно „кнежев“ и „принчева“ који би хтјели да изађу) а општог администрацијом којом управља министар војни. Пешу на помоћи стоји:

Генералштаб који обухваћа команданте територијалних дивизија као и све генерале;

Штаб у коме су официри од пуковника до капетана укључивано.

Генералштаб и штаб стоје на челу војске ипробудљујући се свима родољуба оружја. Они са-

стављају кадр за велике јединице: бригаде, дивизије и корпусе, кад су „на ратној ножи“.

У обично, мирно доба генерали се употребљају за командовање територијалних дивизија.

Штаби код даје нужне официре попу гдје се проучавају сва питања која се тичу војне организације.

У исти мих њеку је дужност да израђују све послове географске и топографске у земљи. Артаљеријски штаб води бригу о војним фабрикама (јер осим оне коју смо ми виђели, Румуни излажу један естаблишман у Трговишту који израђује војни кола, и који је много већих разијера од букарештске фабрике; даље фабрике за барут у Пзојешћу и Њачку, више делова ратне муниције распоређене у свакој територијалној дивизији по једна) а инжењерски штаб стара се о војним грађевинама.

Што се тиче трупа:

1. Јапан пук линије пјешадије има 3 батаљона активна и један у депозу; сваки батаљон има четири чете, а свака чета 120 људи у мирно, а 250 људи у ратно доба. Стрјелачки батаљон тако је исто састављен, само има свој рођени „штаб“ од три официра.

Према томе у мирно доба један пјешачки пук броји 2074 човјека и међу њима 76 официра (са војним лекарима), а батаљон стрјелца 669 људи са 15 официра.

2. Коњички пук има 5 ескадрона, и то 4 активних и један у депозу; у сваком ескадрону 120 људи и 100 коња у мирно доба, а 200 људи и 170 коња у ратно доба.

Свега дике у коњичком пуку мирног доба има: 778 човјека (међу њима 46 официра) и 685 коња (заједно с официрским коњима). —

3. Свеж артиљеријски пук има 8 батерија, и међу њима двије кољичке. У свакој батерији по 6 топова. —

Према томе у мирно доба артиљеријски пук има 1094 човјека (међу њима 46 официра) и 981 коњ.

4. Инжењерски батаљон састављен је са свим особено, јер он има 7 чета, од којих је свака подјелена у четири секције. То значи свака чета има 2 секције пијонира и минера, једну понтонира и једну телеграфску.

Регрутовање бива као и код нас. Године које треба да има регрут кад ступи у војеку то је 21-ва. Рок службе износи 8 година, и то 4 год оружењ у стајајој војци а 4 у резерви. Регрутује се изучењем коцке. Војници који су прешли у резерву воде се и даље у списковима својих пукова и на први позив морају да ступе сваки на своје мјесто, и то, као што рекох, још за 4 године.

II. У територијалној војци има: 8 пјешачких пукова тако званих „добробранца“, 8 коњичких пукова који се зову „каваларија“, 33 окружних батерије, на сваки округ по једна.

У ту територијалну војску свуда и 33 батаљона добробранца који врше граничарску и партизанску службу, и који су гарнизонирани у разним окрузима и срезовима; даље ту долазе и 33 ескадрона каваларија који врше дужност жандармерије по окрузима.

Сваки дпо територијалне војске служи само у свом дотичном округу, везан је за своју ужу домену, сви су војници подјелењени у четири серије, које измијенце служе, а служба траје за сваку серију недељу дана, те тјело војника територијалне војске служе сваког мјесеца једну недељу а три су недеље код своје куће, раде своје послове. Ова организација која зачела се у Румунију још из XV.ог вијека. — Само за велике концентрације трупа, које сваке године добирају, и за извиредне важне случајеве може се и територијална војска као и партизанска претати (мобилисати).

Што се регрутовања за ову војску тиче и

ono bila koncom, a u vesti mak kad i za stojeću vojsku. Ko izdane prve numere postaje vojnik verjamentno, a ko druge numere postaje vojnik teritorijalne vojske, samo oni mladi seljanci ili građani, koji imaju od kuda kupiti i izdržavati konja, imaju pravo da stupe u vojnici okružju na na kakvu numeru izuzaku.

U milicijama imaju dvije klase: u prvoj su svi puškarci od 21 do 29 godine koji nijesu izuzkli konju ni za jednu vojsku, u drugoj svi ljudi od 29 do 38 godine, dakle svi koji su prošli kroz stajaju ili teritorijalnu vojsku, a tako isto i oni koji su prestali biti u prvoj klasi. — Milicije su organizovane u bataljone i eskadrona na svaki okrug po jedan bataljon i po jedan eskadron.

Učene bila u svima opštinama svake nedjele. U bataljone se biraју oni na prve klase dva put na godinu, a oni iz druge klase jedan put, i tom prilikom ostaju na okupu radi učena 15 dana.

Oficiri i podoficiri te narodne vojske (milicija) imaju svoju zasebnu hijerarhiju nalaz na onu u ostjakoј vojsci. Oni su sastavljeni od najdugovjernih oficira i podoficira koji su služili u vojsci i od onih koji su vanpirali za vrijeme službe u narodnoj vojsci.

Oficiri narodne teritorijalne vojske једно је дужност да надгледају вјежбања и учења народне војске.

Kad se narodna vojska koncentriše negdje radi dužeg učena od 24 sata, onda je država plaća i trina na nu isto onako kao i na stajaju vojsku, ali ona za to vrijeme potpada pod istu vojnu disciplinu i sudstvo kao i stajaju vojska.

U kasama i narodnim gardama nalaze se svi ljudi od 46 do 57 god. One vrše garnizonu službu za vrijeme godišnjih koncentracija trupa i za vrijeme rata.

U vojnoj svrhu podjeljena je cijela Rumunija u četiri teritorijalne vojne divizione, kojima komanduju divizionarski ili brigadni fiserani, kojima je pridodan po jedan pukovnik kao шеф штаба и по неколико штабних официра. Ti fiserani komandani imaju дужност: да утврђују дисциплину, да надзирају да се тачно врши служба, да упречавају теоретичким и практичким учењем своју трупу, које се налазе у границама њихових divizioni, и територијалној и милицијанској народно-гврданској војсци.

Администрација и рачуноводство војно налази се на основу, на који их је поставила 1870 француски комисија.

U vojnoj administraciji има четри дирекције: I. лична и за војне операције; II. за војног родовог оружја (артиљерија, ваздуштво, флотила); III. за одјело и опрему; IV. за рачуноводство, казначејство.

Чиновници интендантуре директни су агенти министра војног међутим Румун сад ради на реформи своје војне интендантуре. Код се та реформа изврши сваки ће кор војске имати своју независну интендантуру, своје административне официре.

Ванпировање у румунској војсци бива на два начина: по избору и по старшинству до мајора укључно; а по избору за све чинове више од мајорског. Без испита не може се постати мајор, а према томе сви официри који се налазе тај испит, стављају се у пензију као кадетани чим наприше 50.гу год. живота.

Војно правосудје. Погрешке и злочинства суде ратни савети а у другој и последњој инстанцији ревизионски савет.

У свакој територијалној divizioni има по један ратни савет који највишеје командант, и то једног пуковника или подпуковника за председника, а за чланове: једног мајора, два капетана, једног поручника, подпоручника, и једног подофицира. Код сваког савета има и по један вјешавски комесар, која мора бити бар у чину мајора (то се вјеша према чину објужног, као и код осталих чланова суда, јер влада не може судити старјеви.) —

У ревизионском савету предсјелана бригадни фисеран. Чланови су му: два пуковника или подпуковника и два мајора, секретар (цивилни) један или два адвоката по потреби. Разумје се, и у њему има један вјешавски комесар. Тај савет поставља министар војни.

Код се кобилне војске, командант сваке divizione највишеје и води са собом свој ратни судски савет.

Израда различитих војних служби предсјелна су

од ријечи до ријечи“ на руских виструпања. Само за вјешавцију задржана су белгијска правила, која су уведена 1859 г. Главни вјешавци и испитију лично све официре и подофицире сваке године по један пут да виде да ли знају „правилна“.

Оруђе и опрема. После рата од г. 1866 и румунска је војска похитала да набава оруђе које се позлади пуш. Тако је линије прешедја одмах добила пушке иглењаче пруске. Доше кад се увидило да је Пибодјев систем бољи, прешло се на, али — нарвао — по румунској модификацији, и тако сад је Пибодјева пушка у ствајање и иглењача у територијалне војске. И они имају „прерађених“ пушката, али се не служе њима нигде осим за настава милиција.

Опрема коњичка није подједнака. Рошијори су налик на лану коњицу пруску, а каларани због својих малих конја, на руске козаци.

Артиљеријски пукови имају топове различите који се позлади пуше, по руском моделу. Товови територијалне артиљерије су од бронзе, одлучени, пуше се с преда, модел француски. Од потових има једна стотина и у арсеналу.

На челу санитарске службе стоји главни вјешавци. У свакој територијалној divizioni има по једна главна војна болница под управом једног главног лекара I-е или II-е класе (у чину пуковника или подпуковника); међу је „придат један административни официр за економију. Болницама су придодати кабинети за реконвалесценце.

У свакој војној или војној болници под управом пушкар или баталјонског лекара и једног официра из фронта.

Болничаре даје санитарска чета. У vrijeme мобилисана, ратничке чете, и бербери из милиција, уврћују се у санитарске чете. Цивилни лекари до 45 године могу бити позвани у војску као официри милицијански.

Авотекари и фармацисти војни су чиновници који стоје такође под управом главног санитарског вјешавцира. —

НАЈНОВИЈА ЕМУЦИЈАЦИЈА ФРАЊЕ ПАЛАЦКОГА.

(Продување.)

Услед велике револуције, поткје године 1848 из Француске, оживио је у већини земаља јевропских, на и у Аустрији и у Чешкој, нови дух: дух хулањого слободњаштва, који се, према узорицима дубоко у хришћанству, морао уз помоћ филозофије борити много вијекова, да се отме притиску, којим га хјезде угушати средовјечном царством. Но јер се у Француској није посела расправа о питању народности, промакла се одице у јавном живену само слобода политичка и грађанска, а не и слобода народности у државима, гдје станају једно уз другога разна племена. Предрасуда и недостатак политички у том погледу из средњег вијека, деспотички претензијама разних народа, да господују над другима народима, није nestala пред хулањом просјетом, ширењом се из Француске. Шта више сурово себичност врела је и прбонила тим више народни покрет, чим су ју раздржали губитци у политичкој и грађанској животи.

Истичу, у први час радости протегла се у нас тако непадна као и жельно очекивана политичка и грађанска слобода на равноправност народа т. ј. слободу народности; гласно ју поддржављу и славаљу не само воје народа. Њејци исто тако као Чеси, већ је и тада влада прихватила нови савез слоге, те сам ја, учествују код оних догађаја „bona fide“ вјерован у дуготрајност жельна мира. Мислио сам и збоља, да свиће нова ера среће народима аустријским, кад се и с највишега мјеста у Бечу најестина догма равноправности, те ми је била једина жельа да попу слободом иду прелазу сва племена, уз племешно такво „пробораншћу и благостанск. С тога ја сам у свом одговору од 11. Априла г. 1848 написало у Франкфурт једног споменике ријечи: „Да Аустрија већ нештога, кадлао би ју што прије створити у интересу хулантета“. Јер што је и могло интересо хулантета боље служити, него да се успостави једнако право, прирбено циљем чољечанству? И касије, кад су бечки законци већ почели, противити и ругати се оноку начелу, није смаласала воја нада у бољу будућност, чам је већина ауторитета државе не само пристала уз то начело, већ га гдје гдје кушала и привести у живот. Бијаше то, морам признати, велика политичка погрешка с које стране, највећа, коју сам по својој мисли никад

ничитно рачунао сам са факторима, који то, како се касије показало, нису ни били, мислио сам, да су немачки војници у Аустрији, а међу њима и чувени поштењаци, пристали за догму народне равноправности не само од школе, већ с искреном ујереном, од властите своје слободне воље. — Поуздах се у хулантет и правдољубивост Њецаца; ко ће се за то прии победити каменом на мене? Или зар морам да се и данас тога срашам?

Тек годином 1849, кад је напшао на виђело дух реакције, па особито за ријече Бахова владава, ујерих се на велику своју жалост, на како су се слабу темелу оснивање моје наде, да ће остати у Аустрији једнако право свим народима. Пошто није више у Бечу било користно, бацати око себе лијених фразама — измијенише у обешћеним јавном животи и стрпико и народ своје улоге. Славене, на које се првије никад као на реакцијоварце, прекрстише, а да они нису ни знала ни саутлаи, наскоро у погубелно бумговање, смјуше како ће с темелом срушити све у држави постејеће уреда! Нека ми нико нерекне, да претјерује; прочитајте само немачке дневнике овога доба, па ће те уубити, да придоедаш само исторна факта. И у свом приватном животи морао сам жалитиже тешко искуствити, што ми је привредно тадашњи мој глас као „погубелан револуционара“, али нијесам волаи, досађивати читаоци, привоједлајући му погано такве ствари. Вријеме научи ме наскоро, да ће јавно мњење бечко напосе нас Чехе држави увјек највећи својим противницима. Јесу ли напсе Бечани либерали, ми смо тада исто исто факто натражваи; је су ли пакко они натражваи, те смо ми, не до душе либерали, већ ултрареволуционари.

То сташе ствари истреба тек по онох ипешу констатирати, оно већ следил а ргои. А несрећа је, те су Њејци у Аустрији у обће, а Њејци у Чешкој по највишег вилика, истинички свој либерализам само „привољом високе области“. Јер како се хуто малином у земљи, и како нас Славене држе исто тако похленим господарством, као што су то они сами, те не свију никад да пронају склоност немачке владе — сједла она у Бечу, Франкфурту или Берлину: Они држе, да међу Њејцима и Славенима не може владати одишој други, но онај који влада међу надвољим и жљеним, да они дакле морају безусловно владати над Славенима, неће ли да постану њихови слугама; ефеунизам да они иду само за „вођством“, неће никога претарити. Овакови начини не само да нам се увјек слажује права слобода, већ нам се она досе усражује. Јер веде, да Славени, ако се неће, да буду господари Аустрије, морају остати хелоте; права току била би и лудост говорити о једнаком праву за све.

Услед несреће г. 1859, које као да су жорале уродити расулом Аустрије, сазнал бјеше г. 1860 тако звани „јави рајхсрат“ веби ли он укључно ту погубел. Скупштина раздијелна се као што је обичај у већини и у мањини гласујућих чланова. Већина препоручи спасу државе по прици оне исте напоре и начела, што сам их ја већ година 1848 и 1849 јавно заговарао: федеративно устројство моњархије, задополујуће исто тако аутономију као и централизацију, у ком се икале точно одредјелити и разлучити централна државна власт и аутономне власти појединих краљевина и земља, дакле свести у склад и слободу и ред. Мавена (већина дијелом немачки бирократе, а међу њима особито др Хајнц из Селезије) забацила је не само сваку аутономију, већ и у обће сваки слободни устав. — јер би таков био нишо у прилог и славенским народима, те тим више наглашавала потребу централизације. А што у обће значе у држави аутономија и централизација? Аутономија значи, да држављани сами собом одлучују по свом знању и по својој вољи, — дакле слободу; централизација пак чини их зависни о трећем, о пољу центрума, које се свако мора покоравати — дакле неслободу, подаништво. Како је познато, потекао је „стални и неолозиви државни темелни закон“ Аустрије, диплома прогласена савезно 20. Октобра 1860, повиприје из предлога оцајанаога рајхсрата: „темелно мезино начело“ одговара жельа већине рајхсрата, изјављује, да се у будуће не може вратити абсољутизам у Аустрији, и да дијелује централној власти моћ, потребну остварити држави исто тако, као што и земљана и народна слободу потребну њихову самоопредјелјивању у одишојима своје доконише. Неколицима бирократа пође међутим у последњи час жалитиже за руком уврстити у дивизији и кобну ону ставу: „Пошто

пако . . . " противећу се темељноме њезном начелу — клицу већини оних невоља, с којих од овога доба болује и трци монархија.

Да не буден прелуд, дозволати ћу си о политичким нашим односињима иза октобарске дилеме само афористичке примјетбе. Као црвена нит туче се кроз све појаве тежња, учинити немачки живаљ господарски елемент, и учврстити му што више његово господство. То је циљ цијеломе нашем модерном државном развоју, у уставу и законотворству, циљ, који није истина ни нарочито издвојен ни признан, али за који се тимем досљедије тежи: а сретства овој сврси јесу с једне стране централизација — с друге пак централистичан "хубуб".

Да докажу спаваност централизације, наводе обично које какве побојне фразе о вишој "државној идеји", коју треба штитити и помагати против федералистима — као да се "државни" у федералистичном програму и у октобарској дилеми прекрело даје! Слабити централну власт у држави, веде, значи слабити државу, то је то кад не — велездаја! — Ево то је најјачи аргумент за потребу — деспотизма, у којим се рукама, како је познато, оредоточује сва државна власт. Државна власт мора да буде свеожана — дакле изачај устав, изачај слободу! — Но — предложите само у многобројној Аустрији и, пр. да се у овој држави послоди обављају не једним од такмичких се доминаћних језика (дакле ни немачким) већ неутралним којим и, пр. француским језиком, који и онако познавају сви поображени људи — па да видите, како ће их мало хвалити централизацију.

(Наставиће се).

ДОГАЂАЈИ У СВЈЕТУ.

У Француској је дошло до јавнога сукоба, управо до отворене борбе међу републиканцима и бонапартистима. Пошто су се легитимисте и одлучили са свијем укљонци са бојништа, а то смо први некако вресна и нагласили, да ће тако бити. Познати сукоб у скупштини, којем су следовали многи јавно у Паризу и Версаљу, има за сад ипак једну добру пошљедицу, а та је, да се скупштина изјаснила за дефинитивно проглашење републике. Она је прихватила предлог њеног председника, који овако гласи: "Да се учини крај владајућој нејезивности, закључу е народна скупштина: Одбор тридесеторцима ика узети за темељ свога рада у устројењу и прелазу јавних власти: 1. Чланак први законске основе од 19. Маја 1873: "Влада француске републике састоји се из двије коморе и председника, као врховне главне извршне власти". 2. Закон од 20. Децембра 1873, којим се предаје предједноштинској републике од 20. Децем. 1880 маршалу Макмахону. 3. Чланак трећи устава од г. 1848, који говори о врховној прва укључе или дјелничне измјене устава". Овај је предлог прихваћен у скупштини са 345 против 341 гласа. Један Бонапартиста предложио је у истој сједници, да се успостави царство, но предлог је одбачен великом већином. И сви министри, осим једнога, гласали су против тога предлога. Изглед је дакле, да ће се већ једном утврдити република у Француској, а свиом и потребни мир и ред, у којем ће се Француска брзо опоравити и снажити.

О изненадно појављеној и ријешеној министарској кризи у Аустрији, о којој смо у прошлом броју јавили, туна су ствари бекчи и пештавске. Однуст војенога министра Куна сви жалбе. "Н. с. Преса" каже, "изгубили смо извршнога војенога министра и некупили уставовијерца најјеснија у Чешкој." (Јер је барон Колер најјеснији у Прагу постављен за министра.) Шта је прави узрок овој изненадној промјени нико не зна, а свака свашта нагађа. А најјесније их узмијерује, што је ову промјену сав крај извео у одсуству председника министарства и без знања Андришића.

О угарској зајми пише "Н. Нанцо", да је министар финансија, по овлашћеном сабора, ишао у Беч да дигне и другу половину зајма од 75 милиона, али да није добио полица. Потпуно до друштво изјавило му, да ће дати Угарској 30 мил. предајна, у роговица, које хоће видла, а да ће јој дати по томе и више, ако јој треба до краја године за подмирење путних издатака. Речени лист каже, да то друштво због тога тако чини, што је угарска вјерсија јако уздрмана.

У многоме личи Угарска Турској, само што је у ово све још црње и горе. О њезном по-

чајном ставу, нарочито о новом зајму, вели "Тажне", да је то управо кобни догађај и у погледу политичком. Да се ту јави само о турској влади и њезном вјеросињцима, тад вели "Тажне", неби требало тронити ријечи, јер ковано држати, да каприцисте знају шта раде. Али ту су друге ствари, кријевне да се уздуже. Финансијални крах у Турској била би озбиљна несрећа. Иако истина и других земаља, које финансијално стоје као и Турска. Но Шпанија на пр. земља је неразједљива, па у ња каквим неприликама била, она не може поретити јевропску равнотезу. То исто стоји и за Италију. Њихово повлачење због тиче се њих савијех. Другије је у Турској. У њезнијех народа нема чувства заједничке народности нити воље, да смео заједничку несрећу. Антипатије међу племенима, исповједници разних вјера и становници разних покрајина могу се ублажити оним благостањем, но огроман порез омет ће пробудити само славују несрећу.

Ако се успије с новим зајмом, тад је Турска последњих двајест година, у вријеме мира, учинила дуга 200,000,000 ингл. лира, од прилике толико, колико је Француска Њемачкој платила ратне одште. Сви односијни владке са својим поданицима, државана, владајућим данак и војничким владана у сусједству морају да се промјени гдје непрестано расте и онако силан дуг.

Вјести из Шпаније потврђују, да је републиканска војска потукла Карлсте у више последњих бојева. Још и њина несрећа за Дон Карлоса, а срећа за Шпанију, појавила се у томе, што се његова војска почела бунити и њеколико батаљона већ су му одреци послушности. Да их застраши, дао је Дон Карлос 14 официра стријелата.

Америкашки сенат прихватио је предлог познатог човјекољубца сенатора Сумера, по којем црнци добијају једнака права са бијелијема. Њихово ослобођење тек овјех настаје право. Донешен је и строг закон за оне, који би у имену ускраћивали црнцима њихова права. У првију биће без сувише невоља, јер бијелци не году, да су им ирри равноправни, па прихватиће се, и Америка је опет и овјех дјелом прославила слободу и човјечност.

Д О Ш И С И.

ЦАРИГРАД 27. Маја. — (Неповољно повлачење стање Турске. — Над великом везира поводом заоричкога питања. — Руско-грчки спор. — О светогорским манастирима. — Раличице).

Турски бурик, баш је овог пута на повлачењу постоје, а свеченој добили колико је пукао! Турско повлачење стање, које је већ одавна несрећно, находи се за сада у тако несретном положају, што се исказати не може. Иако томе већ неколико мјесеци, од како чиновничтво и војска од своје плате ни пробијене паре добила није, нити изгледа има да ће добити, јер су сви извори исцрпљени а почина нема, како, од куда, и на који се начин новаца добити може? Покушај и пут Садик паше на јевропске повлаче трговне нарочито у Париз, Лондон, и т. д. није с никаквим плодом уродно, јер је свуда на противност ударио, и јавно му се говорило, да новаца има, али да Турска за нове зајмове гаранцију не вуча, нити је пружиће може. Мало своте, које је Садик паша нашао, нестижу ни из данска, да се јавно невоља повлаче, и сад се у Цариграду о томе рачуни вода, да се населим зајам унутрашњости учини, и већ се састављају комисије, које ће у сваком мјесту одређивати ко колико позајмити мора. Рагуна се да ће тај зајам држати неколико милиона лира довршијети. Нека буде и то, и нека с неочекиваним успјехом уроди, то се повлаче стање Турске баш ни најјесније поправити неће, и само ће се за коју дан којешта закупити, а опет се у црњи положај доћи мора.

Узето с које му стране драго, вјеруј те, да се у Турској велико догађаје спремају, који ће распадај Турске успорити, јер је та држава своју немоћ и неспособност остварила већ на велик изниједа, а досадан дошоглачичи и подупирачи са свак су је изниједали.

Говоре да се Турска на Русију због повлаче повољно обраћала, и да јој је посланик Игњатијев одговорио, да Русија располагајућих капитала нема, као што је и Русија пријорана, за своја унутрашња подухећа и грађење глордијних путова у пошлеству зајмове правити. Говоре и то, да је Игњатијев Турској неку стоту нова-

ца за уступ уша худиле и пристана Батука на дјавској граници худно. — па што Турска пристати није могла. —

Познато ће вам бити да је Рашид паша про, али то чудо није, нит то никога овако зашва, јер се већ прихватио, да се у Турској сваког новог мјесеца везири и владје мијењају. Садму промјену кажу да је српско-зворничко питање ускорило, а то из разлога, што је Рашид паша за то био, да се Мали Зворник Србији уступи, што је код других министара и Султана на противност ударило. Да ли је у самој ствари тако, то се право не зна, али се у опште тако говори, а и овдашњи листови као "Туркија" и "Левант Хералд" тако најогјештују.

Познато је сада и то, да Србија усприко многобројних обећања, оком свезе глордијог пута ништа више не добила, и да се Турска у сваком потраживању од стране Србије противна показује. То се као у најпрвд предати могло, а ми остајемо и у будуће тога вјеровања, да ће Србија и Црна Гора само онда своје добити, кад обадије заједнички порад.

Тек што је грчко-бугарско питање у повољни положај ступило, и изгледи су, да ће међусобни спор у неколико престати, пораћа се нова спор између Руса и Грка у Светој Гори. Иако један манастир, који је више ваље од стране Руса сарађен, и који све своје приходе из Русије добила, Грци видећи да се руски калуђери у томе манастиру умножавају и да ће Грци скорје потиснути, уотребили су све начине како ће тај манастир са свим у грчке руке првјећи, и како ће Русе са свим из њега изурити. Помоћник настојатеља манастира рођени Рус видјели на што Грци спремају, оставио је манастир и упутио се овако поданим патријарху и синоду жалбу на грчке калуђере, а уједно и споменишу руском посланику Игњатијеву, који је одма наредбу издао, да се манастирски приходи што из Русије долзе обуставе, а грчки синод да што скорје ту ствар на задовољство руских калуђера ризици, у тој ствари био је генерал Игњатијев јуче код патријарха, који му је обећао да ће се квинсија наименовати која ће тај заплет закрити. У Светој Гори отпочели су Грци против Руса, Грци и Срба велику агитацију, и већ су тако далеко дошли, да Русе као рашириате панславизма на Светој Гори код турске власти окривљују а јавно за велику Јелуду раде.

За српског заступника овје мјесто г. Христића наименован је г. Коста Магазиновић прије тога заступник Србије у Букарешту, а за сад манастир грађевине. То наименовање поздравља се као сретно.

Аустро-угарски посланик гроф Зичи позани скорје вријеме на дуљн доуст, а скорје чева се овје немачки заступник барон Вертер, кога наименовање Турској никако пријатно није, особито што је извјестно да Вертер као барометер рата служи, и он гдје је до сад био свуда се рат излего. Он је био у Копенхагену, кад је између Данске и Аустро-Прусије рат био. За тај дошло је за посланика у Беч, и одва је рат следовало, отишао је за посланика у Париз и опет се рат излего, а сад долази на Боспор и ишли се, да ће неки враг бити.

У БЕЧУ, 6. Јунија. — Тешка времска властинују по журналистичку са летном врућином, кад се скупштинне разлику а великаши политички сакрију се у јад, јер читавици хоће вјести и забаве што није лако набавити у свако доба. Новинарство бекчи мудро, или боље чинувски се томе досјети. Ту скоро метну у свезу путовање заступника даламатинских са источним питањем, и као да су очима виђели почене приповједати о великом кретању на истоку, о погодби (они мураци знаду и у колико је тачка састављена) између Црне Горе и Србије за брзо ријешене источнога питања, о дојдаћем састанку господара Црне Горе, Србије, Румуније и Грчке и најпосље закључати Андришића да те планове потрси. — Сад све заборазише и о себи се забавише. Њеки дан порази вјест наше уставовијерце да је министар ратни Куи збачен са свога мјеста и постављен за министра Колер, најјесније чешки, кога ће замијенити Вебер, најјесније до сада у Моравској. Ако они јадикују и невоља им је, јер иза Куна још сами Андриши остаје на влади од толико створитеља дуализма, а Колер је био така најјесније Ибенац јуче могао пожељети. Сад кад су се мало разабрали тјеме се али и кроз тјемење провинује њихова жалост. Овој се промјени нико није